

כתיבת עבודות

כללי המשחק: במהלך הלימודים האקדמיים תידרש/י להגיש מגוון של עבודות. סביר כי בתחילת לימודיך העבודות יהיו בהיקף מצומצם, בעוד בהמשך תידרש/י לעבודות מורכבות יותר. כך או כך, תהליך העבודה על העבודה אינו פשוט, ודורש תכנון ומחשבה. סטודנטים רבים מציינים קשיים הקשורים לכתיבת עבודות, כגון: "הראש שלי ריק", "אני לא יודע מאיפה להתחיל", "רעיונות מסתובבים לי בראש בלי סדר", "אני חושש לעשות שגיאות כתיב". בעלון זה מתוארים כמה רעיונות שיכולים לסייע לך בהכנת עבודות, כאשר הרעיון הבסיסי הוא כי **כתיבת עבודה הינה תהליך של כתיבת תשובה לשאלה מרכזית**. אולם, לא כל המוצג כאן יהיה רלוונטי לכל עבודה – יש להתאים את הגישה למאפיינים של העבודה המסוימת שלך.

1. הבנת המשימה: מרצים נתקלים לא מעט בעבודות גרועות, כי מסתבר שסטודנטים לא הבינו את השאלה או הנושא. ההנחיות לעבודה יכללו הוראות לביצוע (הגדר, תאר, הדגם, סכמ, השווא, וכו') ויש לנתח אותן ולהבחין ביניהן כדי לחדד את מוקד העבודה. בנוסף, יש להכיר את חומר הקריאה וכן לבדוק האם מבנה העבודה קבוע (למשל: כתיבת דו"ח בעל פרקים מוגדרים מראש) או שיש להבנותה לבד.

2. תכנון העבודה: לפני תחילת הכתיבה, יש לתכנן את העבודה, בהתאם לנושא ולמספר העמודים הנדרש. כדאי להתחיל את התכנון ע"י העלאת מגוון שאלות על נושא העבודה, ואח"כ לבחור אחת מהן (או מספר מצומצם) כשאלה מרכזית בה מתמקדת העבודה. חיוני לבנות ראשי פרקים או שלד לעבודה, באמצעות שאלות קטנות, המצמצמות את השאלה המרכזית הרחבה. התשובות לשאלות הן גוף העבודה.

3. תכנון לוח זמנים: בהתאם לראשי הפרקים, יש לחלק את תהליך העבודה לשלבים קטנים, ולתכנן לוח להכנתה. אפשר להיעזר בטבלת תכנון חודשית או בטבלת ארגון משימות, תוך התחשבות בשאר העומס באותה התקופה. אם העבודה דורשת איסוף חומר נוסף (למשל ראיונות, תצפיות, מאמרים), יש להקציב זמן גם לכך.

4. איסוף מידע וארגונו: מרבית העבודות דורשות איסוף חומר וניתוחו. יתכן ויהיה עליך לאסוף מידע ע"י ראיונות, שאלונים וכו', או לאתר מאמרים בנושאים מסוימים (לגביהם ניתן להיעזר בשירותי היעץ של הספרייה). חשוב לקבוע מראש קריטריונים כדי לקבל החלטה כי המידע מספק לשלב זה (למשל- נאספה כמות מאמרים בהיקף הנדרש, יש יותר מידע ממה שניתן לנתח בזמן שהוקצב...). תמיד ניתן לחזור ולאסוף מידע נוסף בשלב מאוחר יותר. סטודנטים רבים מדווחים כי ארגון המידע שנאסף קשה להם - הם חשים "מוצפים" מכמות החומר, ומתקשים להחליט מה הכי רלוונטי. כדאי לעבוד מראש בצורה מסודרת: כאשר נמצא חומר רלוונטי לאחד מתתי-הפרקים (שאלות משנה), מומלץ לסכם אותו בקצרה, לציין מילות מפתח לגביו שיכולות לסייע בכתיבה, ולרשום הפנייה מלאה למקור הביבליוגרפי שלו.

5. תכנון תשובה: מומלץ להקדיש זמן לתכנון התשובה (העבודה) טרם הכתיבה עצמה, כדי שתהיה בהירה ומובנת לקורא. יש לתכנן את המבנה הפנימי (חלוקה לתתי-פרקים ובתוכם לפסקאות), ואיזה מידע או מקורות נדרשים על מנת לכתוב כל תת-פרק או פסקה. פסקה נכונה מכילה רעיון מרכזי אחד, המבוסס במשפט מפתח המופיע בד"כ בהתחלה - שאר הפיסקה מהווה פיתוח של הרעיון המרכזי. חשוב גם לתכנן כיצד כל פסקה קשורה לפסקה שבאה אחריה ולפניה.

6. כתיבת תשובה: סטודנטים רבים מתקשים להתחיל לכתוב. הנה כמה טיפים שיכולים לסייע לך:

- א. "זו רק טיוטה". התחלי מהנקודה שהכי קלה לך. אין צורך להתייחס לשגיאות. הטיטה היא רק בשבילך.
- ב. מומלץ להתחיל את הכתיבה מהשאלה או נושא שלגביהם נאסף המידע הרב ביותר (גם אם הם באמצע).
- ג. עבור כל שאלה (תת-פרק), יש להרחיב ולפרט את התשובה. אפשר לכתוב את המשפט המרכזי של הפסקה ולשאלו עליו שאלות, או לבחור שאלה אחת שמרחיבה את הנושא ולענות עליה.
- ד. חשוב לכוון את הכתיבה ל"מכנה משותף" – כתיבה נכונה יוצאת מהנחה כי לקורא אין ידע קודם מפורט בנושא, ולכן יש להסביר מושגי יסוד, לפרט מודלים תיאורטיים, להוביל את הקורא מרעיון לרעיון, וכו'.
- ה. תהליך הכתיבה נראה לעתים כך: שאלה קטנה ← מילות מפתח ומקורות מידע ← כתיבת תשובה רחבה ← מנוחה בין שאלות ← שאלה חדשה... ← זמן למחשבה בין טיוטות ← שיפור הטיטה (באמצעות משוב).

7. משוב: לאחר כתיבה של טיוטה מלאה, מומלץ לבצע תהליך של משוב עצמי הכולל:

- הגהה ושכתוב עצמי: בדיקת מבנה- שינוי סדר של פסקאות, הוספת כותרות-משנה; צורה- תיקוני ניסוח, דקדוק ותחביר, ארגון פסקה מחדש; תוכן- להוסיף הסבר למשפט מצומצם, להבהיר פרט שאינו ברור, לתת דוגמאות; תקשורתיות- להוסיף "משפטי על" כגון "בעבודה זו אלך מהפרט אל הכלל", יצירת תרשים/טבלה לארגון מידע, וכו'.
- לעיין שוב בהנחיות לעבודה ולשאלו: האם עניתי על כל ההוראות? האם המבנה הפנימי ברור (האם יש כותרות-משנה ברורות, רצף הפסקאות מוביל מנושא לנושא), האם עשיתי הגהה לאיתור טעויות כתיב (spell-check)? וכו'.
- לפני סיום, רצוי לתת את העבודה לאדם שאינו בקיא בתחום על מנת שיאמר לנו את דעתו עליה, ולתקן בהתאם.

למידע נוסף על המדור לייעוץ והכוון לימודי-תעסוקתי, ולהורדת החוברת "ללמוד איך ללמוד" במלואה, יש להיכנס לאתר דיקנאט הסטודנטים או [ללחוץ כאן](#) על מנת להגיע ישירות לאתר המדור